

Carl-Henrik Husman (2013):

Liljendals kommun – En historisk tillbakablick på självständiga decennier

HOPOM TRÄSK FÖR REKREATION

Fritid och rekreation var begrepp som fick ökad genklang bland befolkningen efter andra världskriget. Vid sidan om att bygga upp landet med hårt arbete krävdes också andningshål för att krafterna skulle räcka till.

Ännu under slutet av 1940-talet var stränderna kring Hopom träsk isolerade och i stort sett orörda. För den som ville simma och solbada var det ett helt litet företag att med cykel eller till fots ta sig till de kala klipporna längs insjöns östra strand. Den västra stranden var lättare tillgänglig men på långa avsnitt var den sumpig och igenvuxen och bjöd inte alls på samma möjligheter till rekreation.

I mitten av 1950-talet började klipporna bebyggas och det gick undan med fart. Direktör Arvid Rehnström på Labby såg hade några år tidigare fått upp ögonen för den natursköna östra stranden med sina bruna och blankpolerade granitklippor. Tillsammans med sin son magister Joel Rehnström och jordbrukare Martin Böhls bildade han bolaget Drömstrand Ab. Martin Böhls var själv strandägare men bolaget köpte upp mera strand av andra markägare och så satte man i gång och styckade parceller. Storleken på tomterna var 3000 kvadratmeter och affärerna gick bra. Det var i synnerhet människor från huvudstadsregionen som ville ha ett fritidsvistelse vid stranden till Hopom träsk. Det första huset byggdes 1954.

Sommaren 1956 rapporterade Östra Nyland i en rubrik om att "Glada sommargäster stortrivs i Hopom träsk's nya Klondyke". Då hade redan 13 villor byggts i Drömstrand varav 9 under den pågående sommaren och flera var aktuella senare.

"Ortsborna har inte tidigare vetat hur mycket skönhet och hemtrevnad som de haft inpå knutarna förrän de små idylliska villorna uppenbarat sig på stranden mellan Andersby och Sävträsk", skriver tidningen.

Sommaren 1956 var som mest femton man sysselsatta med att uppföra villorna. Ritningarna hade gjorts av byggmästare Valdi Björk i samarbete med Drömstrand Ab. Byggmästaren tillbringade också sommaren tillsammans med sin familj i Drömstrand för att personligen kunna leda arbetena på ort och ställe. När arbetstakten var som intensivast uppförde man två hus på en vecka.

ÖN skriver att villorna är "vackra som dockskåp men ändå rymliga". De största villorna omfattade tre rum och kök men här fanns också byggnader med bastu och ett rum. Gemensamt för den alla var att de var försedda med en veranda ut mot sjön. Dessutom var husen tillverkade av spontant virke med isolerade väggar och golv vilket innebar att de kunde användas året om.

Villaföreningen grundas

Genast efter att de första husen byggts på området grundade villaägarna en förening, som skulle skapa gemenskap och tillvarata de nya invånarnas intressen samt utveckla Drömstrand till ett trivsamt villasamhälle. Det grundläggande mötet för Taikarannan Huvilayhdistys ry hölls den 21 juni 1957 i Liljendal och till ordförande valdes helsingforsbon Veikko Ruoho som tillsammans med Pentti Ittonen och Torsten Holm hade tagit initiativet till föreningen. Samma dag fick föreningen 13 medlemmar.

De första beslut som föreningen fattade året därpå handlade om förbudsskyltar. Skyltar med texterna "Privat väg" och "Privat område" skulle uppsättas vid infarten till Drömstrand. Östra Nyland antecknar att "tyvärr har nyfikenheten tagit ut sin rätt och det är många som vill på närmare håll se hur hemstränderna ser ut i bebyggt skick".

Det visade sig att vägen – och framför allt då underhållet av den – skulle utvecklas till ett trätoämne. Det började hösten 1958 då föreningen överraskande fick en räkning på 50 000 mark av Andersby-Sävträsk

väglag. Räkningen var retroaktiv och omfattade villaägarnas användning av vägen också under de föregående åren. Villaägarna i sin tur påpekade att de bara anlitar en fjärdedel av vägens hela sträckning före avtaget till Drömstrand.

Efter en hel del diskussioner med väglaget och kommunen kom man slutligen till en tillfredsställande lösning. Därtill fick föreningen en egen representant i vägnämnden.

Vägarbete på talko

Vägen till Drömstrand ägdes av villaägarföreningen och föreningsmedlemmarna lade ner otaliga talkotimmar för att hålla den i skick. Vägfrågan komplicerades av att ortsborna i allt högre grad börjat anlita vägen för att ta sig till den nyanlagda simstranden. Liljendals kommun beslöt sommaren 1960 att bidra med ett sandlass för att reparera skador som uppstått på vägen efter ett skyfall och det blev inledningen till ett fruktbart samarbete mellan kommunen och villaägarföreningen när det gällde underhållet av Simstrandsvägen som den kallades. Kommunen började bidra med ekonomiskt stöd för vägen och 1969 övertog Andersby-Sävträskis väglag skötseln av vägen fram till simstranden. Kommunen bidrog sedan med hälften av de årliga underhållskostnaderna medan föreningens medlemmar delade på den andra hälften. Enligt enhetslängden för den aktuella vägen innehade jord- och skogsägarna 147 enheter och villaägarna 1191 enheter, sammanlagt 1338 enheter medan Liljendals kommun lika många, eller 1338 vägenheter.

I början av 1970-talet blev det allt vanligare att villorna började anlitas året om. Det här innebar att vägen skulle plogas, en åtgärd som villaägarna bekostade med medel från föreningens egen kassa.

Underhållet av vägen från simstranden till villaområdet i Drömstrand var föreningens viktigaste uppgift. Årligen stod talkoarbeta på programmet både då det gällde underhåll och förbättringar.

Till och med 2004 hölls vägen öppen året runt. Från och med 2005 plogades den enbart till jul- och nyårshelgerna och från påsken tills snön smalt bort. Vägen kunde dock på begäran plogas mot separat ersättning när som helst.

Fiskevatten sätter känslor i svall

Ett trätoämne – som skapade stor irritation och som satte känslorna i svall – handlade om fiskevatten. Vattenägarna höll ett vakande öga på sina fiskevatten och sommaren 1959 beslagtogs en vattenägare två nät som hade lagts ut av en invånare i Drömstrand. Näten återfanns hos en jordbrukare som hade anmält tjuvfisken till länsmannen.

Representanter för villaägarföreningens styrelse träffade jordbrukaren och försökte förhandla fram ett avtal om att få fiska på hans vatten men förhandlingarna gav inget resultat. Därefter löste representanterna ut de bägge beslagtagna näten mot de avgift som fastställts i fiskelagen. Diskussionerna avslutades ”artigt men kyligt”.

Redan på hösten 1959 kunde föreningen arrendera ett vattenområde för fem år av Skogsforskningsinstitutet.

Samma år köpte också föreningen ett vattenområde av en jordbrukare. Lagfarten för vattenområdet glömdes dock bort och den fick föreningen 46 år senare, 2005.

Våren 1961 utplanterade föreningen 15 000 gäddyngel på sina fiskevatten. Hösten 1964 förlängdes arrendeavtalet för fiskevatten med Skogsforskningsinstitutet med fem år. Samtidigt rekommenderade föreningen för sina medlemmar att inte fiska med flera än 2-3 nät per gång.

I början av 1970-talet deltog villaägarföreningen aktivt i de förhandlingar som fördes för att få till stånd ett fiskelag bland vattenägarna. Man började utarbeta stadgar och den 23 juni 1971 hölls det konstituerande mötet. Det visade sig dock att olika intressen kolliderade och planerna på ett fiskelag lades därmed på is.

Omsorgen om miljön och framför allt då om vattenkvaliteten i sjön började ta sig konkreta uttryck 1971. Allt avloppsvatten som innehöll fosthaltiga tvättmedel från villorna skulle i fortsättningen i mån av möjlighet filtreras genom marken.

Arrendeavtalet med Skogsforskningsinstitutet för fiskevattnet förlängdes periodvis till år 2000 då arrendatorn märkbart ville höja arrendet till 1800 mark. Villaägarföreningen beslöt då att inte längre arrendera fiskevattnet. Man gick i stället in för att köpa Skogsforskningsinstitutets fiskebrickor som tillät att man fiskade på institutets vattenområde. En bricka kostade 35 mark per år och berättigade till fiske med ett nät, tre kators eller en långrev med högst hundra krok. Därtill hade föreningen sitt eget vattenområde där man kunde fiska gratis.

Villaägarföreningen deltog i det arbete som Hopom träsks vårdförening dragit i gång för att förbättra vattenkvaliteten och därmed livsvillkoren för god matfisk i sjön. Villaägarföreningen hade sin egen representant i vårdföreningens styrelse och villaägarna gav också regelbundet ekonomiskt stöd till det fleråriga projektet.

Elektricitet och telefon

Under årsmötet 1964 började man diskutera möjligheterna av att dra el- och telefonlinjer till Drömstrand. Mötet beslöt att utreda vad ett sådant projekt skulle kosta.

Frågan avancerade av olika orsaker mycket långsamt. Elektrifieringen av villaområdet var ett ofta återkommande ärende på årsmötena under 1960-talet. På ett extra möte hösten 1970 tog föreningen slutligen del av en offert som inlämnats av Kymmenedalens El Ab. Största delen av föreningens medlemmar var beredda att gå med i projektet, liksom även Liljendals kommun. Arbetena på att dra el till Drömstrand inleddes i september 1971.

Sommaren 1974 kunde invånarna i Drömstrand installera telefon i sina villor.

Varuleveranser

Redan sommaren 1960 fick villaägarna dagligvaror levererade till Drömstrand. Till en början var det köpman Ragnar Saarinen och en butiksbil som stod för leveranserna. Inför sommaren 1962 ingick villaägarna ett avtal med Simolin Ab om kostnadsfria transporter av dagligvaror till området. I praktiken var det Borgåföretaget Simolin Ab:s dotterbolag Sesa Ab i Sävträsk som stod för leveranserna.

År 1966 övertog Lassas Ab den här servicen.

Sommaren 1971 upphörde Lassas Ab med sin service tidigare än normalt.

Tre somrar i rad var villaägarna utan service men sommaren 1975 återupptog Lassas Ab regelbundna leveranser av dagligvaror till Drömstrand. Verksamheten upphörde 1976.

Invånarna i villasamhället hade möjlighet att köpa färsk mjölk på den motsatta stranden 1958-66. Till byn tog man sig antingen med segelbåt, motorbåt eller med moped.

Inbrott i villor

Villasamhället Drömstrand låg avsidet utan grannar och utan insyn under en stor del av året. Det här lockade tjuvar till området.

År 1978 gjordes inbrott i två villor och 1982 ett inbrott i en villa och i ett lider. Uppenbarligen hade tjuven eller tjuvarna sökt efter mat under de bägge åren och skadorna var små.

År 1990 var fem villor utsatta för inbrott och skadegörelse. Därtill stals en avsevärd mängd föremål.

Den största "stöten" gjordes 1998 då nio villor länsades på värdeföremål samtidigt som förövarna ställde till med en omfattande skadegörelse.